

Praksis med hva som gis av tilleggsopplysninger varierer, både fra type fusjon eller fisjon som gjennomføres, og mellom selskapene. Den regnskapsmessige behandlingen i konsernregnskapene etter IFRS er ikke fullstendig omtalt i notene til alle selskapene som har gjennomført fusjoner og fisjoner. Enkelte transaksjoner som ikke er omtalt baserer seg nok på en vesentlighetsvurdering. En generell observasjon knyttet til notene har vært at det ikke alltid er like enkelt å forstå transaksjonene basert på den informasjonen som er i årsrapportene. Vi kan derfor ikke presentere noen fullstendig deskriptiv statistikk for den regnskapsmessige behandlingen i konsernregnskapene.

5.6.2 Regnskapsmessig virkningstidspunkt (delingstidspunkt)

I gjennomgangen av fisjons- og fusjonsplanene har vi kartlagt hva selskapene oppgir som regnskapsmessig delingstidspunkt og hvordan fisjonen eller fusjonen skal regnskapsføres i selskapsregnskapet.

Regnskapsmessig delingstidspunkt	NGAAP		IFRS		Sum
	Kontinuitet	Transaksjon	Kontinuitet	Transaksjon	
Første dag i regnskapsåret	16	-	7	1	24
Avtaletidspunktet	-	2	-	-	2
Vedtak i generalforsamlingene	1	6	1	-	8
Selskapsrettslig ikrafttredelse	-	4	-	1	5
Noteringstidspunktet på Oslo Børs	-	-	-	2	2
Sum	17	12	8	4	41
	29		12		

Table: Regnskapsmessig delingstidspunkt i selskapsregnskapet

Som tidligere nevnt omtaler ikke fisjons- og fusjonsplanen de regnskapsmessige forholdene i konsernregnskapet. I kartleggingen av delingstidspunkter har vi observert at noen forklarer tidspunktet i planene, andre oppgir kun en dato. I noen tilfeller har vi måttet vurdere de oppgitte datoene i planene opp mot dato i fisjons- og fusjonsplanen(avtaletidspunktet), datoen for vedtaket på generalforsamlingen(tilnærmet lik kunngjøringen av fisjons- eller fusjonsbeslutningen), eller datoen for kunngjøringen av gjennomføringen hos

Foretaksregisteret(selskapsrettslig ikrafttredelse). Dette innebar en viss bruk av skjønn ved kodingen av dataene.

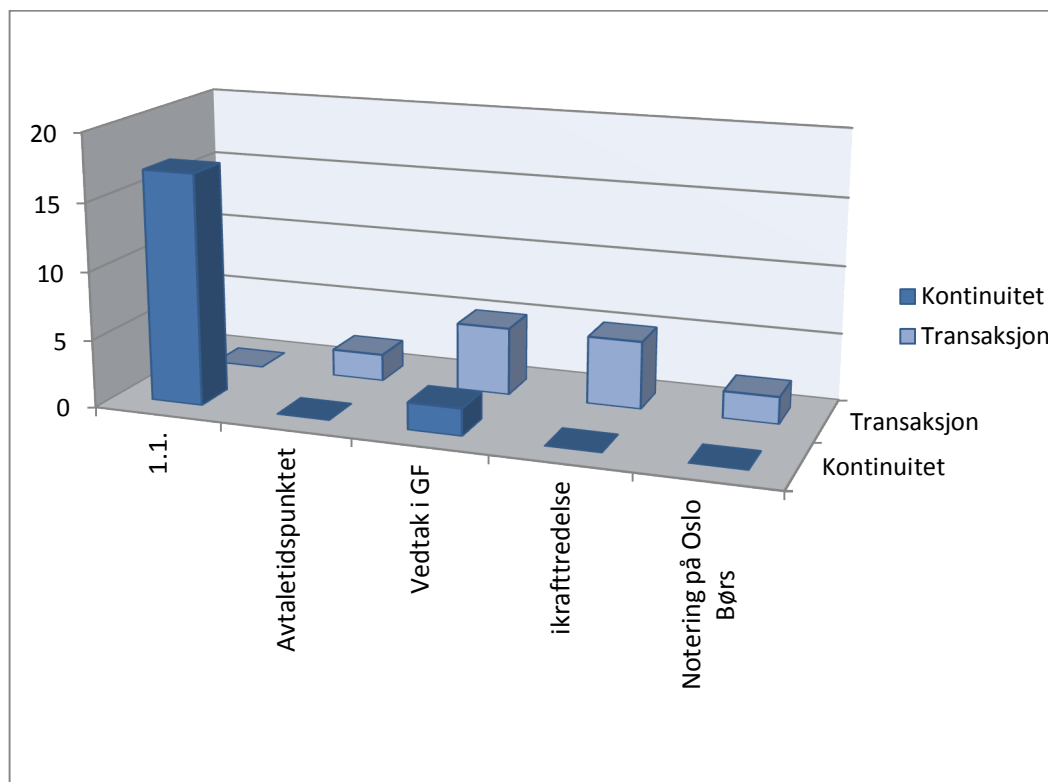

Table: Regnskapsmessig delingstidspunkt i selskapsregnskapet

Av de selskapene som velger å regnskapsføre fisjonen eller fusjonen til kontinuitet i selskapsregnskapet velger de aller fleste første dag i regnskapsåret som delingstidspunkt. I vår populasjon har 23 av de 25 transaksjonene som er gjennomført til kontinuitet benyttet et delingstidspunkt som var første dagen i regnskapsåret. De øvrige 2 har oppgitt tidspunktet for vedtakene i generalforsamlingene, en av transaksjonene var under IFRS og en under NGAAP.

I fusjonene og fisjonene som er behandlet som transaksjoner til virkelig verdi oppgir de fleste at det regnskapsmessige delingstidspunktet er når overtakende selskap oppnår kontroll. Ut fra hva selskapene oppgir i fisjons- og fusjonsplaner, noter i årsregnskap, prospekter, informasjonsdokumenter mv. har vi observert at det vanligste er å benytte enten tidspunktet for godkjenning av planene i generalforsamlingene eller den selskapsrettslige ikrafttredelsen. 11 av totalt 16 benyttet disse tidspunktene. 2 benyttet noteringstidspunktet på Oslo Børs og 2

oppgå avtaletidspunktet. I en av fisjonene der fisjonsplanen oppgir at fisjonen skal regnskapsføres som en transaksjon etter IFRS har selskapene valgt første dag i regnskapsåret. Ut fra våre observasjoner er det ikke vanlig at valg av regnskapsmessig delingstidspunkt begrunnes, verken i fisjons-/fusjonsplanen eller i noter til årsrapporten, enten NGAAP eller IFRS benyttes.

5.6.3 Fisjoner og fusjoner som ikke ble gjennomført

Vi har i våre undersøkelser observert at tre transaksjoner som ble vedtatt av generalforsamlingene, men som ikke ble gjennomført. Dette var to fusjoner og en fisjon.

5.6.3.1 Media Norge ASA

I 2007 inngikk Aftenposten AS, Bergens Tidende AS, Fædrelandsvennen AS og Stavanger Aftenblad ASA en felles fusjonsplan. Partene planla og slå sammen alle selskapene til et nytt mediekonsern. Transaksjonen var planlagt gjennomført som en konsernfusjon der alle partene skulle fusjoneres inn i datterselskaper av Media Norge ASA. Datterselskapene var de juridisk overtakende selskapene. Som vederlag skulle partene motta vederlagsaksjer fra morselskapet basert på bytteforholdet mellom partene. Trekantfusjonen skulle gjennomføres som en regnskapsmessig transaksjon til virkelig verdi. Aftenposten AS var identifisert som det regnskapsmessig overtakende selskapet som skulle videreføre sine bokførte verdier. De øvrige selskapene skulle fusjoneres inn til virkelig verdi. Det regnskapsmessige delingstidspunktet var oppgitt til å være den selskapsrettslige ikrafttreddelsen. Fusjonen ble vedtatt av generalforsamlingene og fusjonsbeslutningen kunngjort hos Foretaksregisteret. Godkjenning fra Konkurransetilsynet og Medietilsynet var også en av betingelsene i fusjonsplanen. Denne fusjonsplanen ble som kjent stoppet av medietilsynet slik at fusjonen ikke ble gjennomført. Ernst & Young var valgt revisor.

5.6.3.2 TGS NOPEC og Wavefield:

I 2007 planla TGS-NOPEC Geophysical Company ASA og Wavefield Inseis ASA å fusjonere. TGS skulle være det overtakende selskapet i fusjonen og

bytteforholdet var etter forhandlinger avtalt til 0,505:1, Wavefield : TGS. Et forhold med denne fusjonen som er av særlig interesse er regnskapsmessig delingstidspunkt. TGS benyttet i fusjonsåret NGAAP som regnskapspråk i selskapsregnskapet. Det fremgår av fusjonsplanen at fusjonen regnskapsmessige skal gjennomføres som en transaksjon, og at delingstidspunktet skal være tidspunktet for godkjenningen av fusjonsplanen i partenes generalforsamlinger (fusjonsplanens pkt. 4.2). Begge selskapenes generalforsamlinger godkjente fusjonsplanen uten at fusjonen ble gjennomført. Konflikten i denne saken handlet i om bytteforholdet, og fusjonen ble etter en lengre tids konflikt avlyst av partene. I begge selskapene var Ernst & Young den valgte revisor.

5.6.3.3 AGR Group ASA:

I 2008 vedtok generalforsamlingen i AGR Group ASA og fisjonere ut et av virksomhetsområdene til et nystiftet børsnotert selskap som skulle hete AGR Petroleum Service Group ASA. Dette var en fisjon til jevndeling og skulle regnskapsføres til kontinuitet med et regnskapsmessig delingstidspunkt 1.1. i regnskapsåret. AGR valgte å ikke gjennomføre fisjonen. PWC var revisor for selskapet.

5.6.4 Transaksjon eller kontinuitet

5.6.4.1 Genelt

I kartleggingen av den regnskapsmessige behandlingen har vi tatt utgangspunkt i omtalen i fisjons- og fusjonsplanen. De aller fleste selskapene oppgir denne behandlingen i planen. Vi har også sammenlignet opplysningene i planene mot omtalen i selskapenes årsrapporter. Det er ikke vanlig at selskapene oppgir hvilken type kontinuitetsverdier som benyttes. Noen få har presisert bruk av konsernkontinuitet, men normen er at dette ikke omtales, verken i fisjons- eller fusjonsplanen, eller i notene til årsrapportene. Våre data skiller derfor ikke mellom bruken av selskapskontinuitet og konsernkontinuitet. Den regnskapsmessige behandlingen i konsernregnskapet omtales som nevnt ikke i

fisjons- eller fusjonsplaner. Vi vil trekke frem noen eksempler på hvordan disse transaksjonene er omtalt i konsernregnskapene.

Regnskapsmessig behandling	NGAAP		IFRS		Sum
	Fusjon	Fisjon	Fusjon	Fisjon	
Kontinuitet	3	14	1	7	25
Transaksjon	9	2	2	3	16
Sum	12	16	3	10	41
	28		13		

Table: Regnskapsmessig behandling i selskapsregnskapet

Av de 28 transaksjonene som ble regnskapsført etter NGAAP var det 12 fusjoner og 16 fisjoner. Tilsvarende var 13 av transaksjonene regnskapsført etter IFRS eller forenklet IFRS. Av disse var det 3 fusjoner og 10 fisjoner.

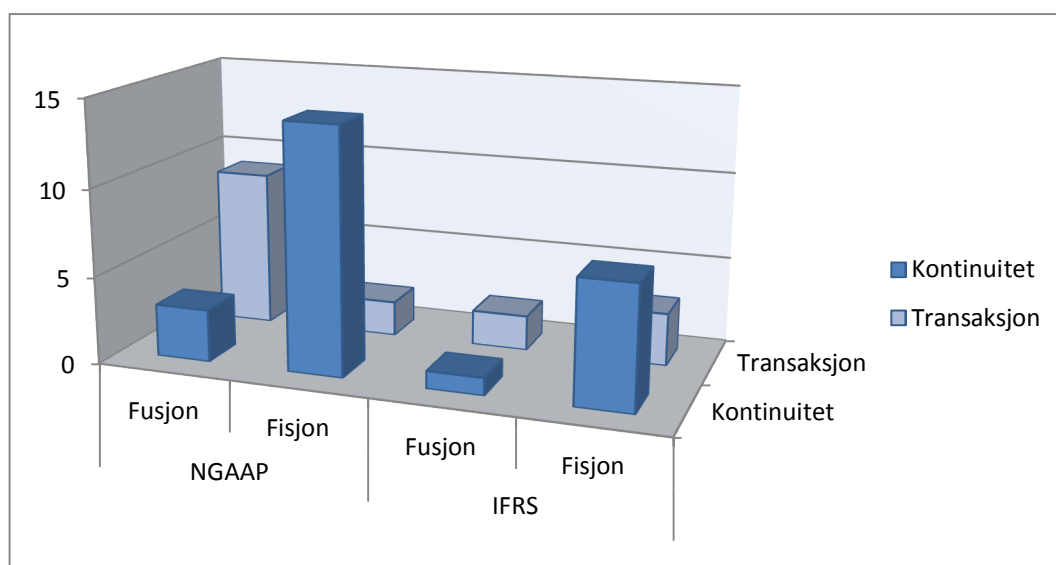

Figure Regnskapsmessigbehandling av fusjon/fisjon i selskapsregnskapet

5.6.4.1 Fusjoner

Som vi omtalte under avsnitt 5.2, og som det fremgår av tabellen i samme avsnitt, er de fleste fusjonene som er gjennomført med vederlag enten opptaksfusjoner eller trekantfusjoner. Kun en av transaksjonene var en vertikal fusjon med vederlag. 12 av totalt 15 fusjoner er regnskapsført etter NGAAP. Av disse er 9 regnskapsført som en transaksjon til virkelig verdi og 3 til kontinuitet.

De resterende 3 fusjonene ble regnskapsført etter IFRS eller forenklet IFRS. Av disse ble 2 regnskapsført som en transaksjon, og en til kontinuitet. De 3 fusjonene som har benyttet IFRS som regnskapsspråk i selskapsregnskapet var

1. Tide ASA i 2006 (het tidligere Hardanger Sunnhordalandske Dampskipsselskap ASA),
2. Det Norske Oljeselskap ASA(DNO) i 2009
3. Wilh. Wilhelmsen ASA i 2010.

Både fusjonen i Tide ASA og DNO var opptaksfusjoner der selskapene anvendte oppkjøpsmetoden fra IFRS 3 ved regnskapsføringen av fusjonen. Begge selskapene benyttet IFRS i selskapsregnskapene. Fusjonen til DNO er nærmere beskrevet i avsnitt 5.2.2.1.

Wilh. Wilhelmsen ASA:

Wilh. Wilhelmsen ASA gjennomførte i 2010 en trekantfusjon. Før fusjonen ble det stiftet en tom holdingstruktur. Wilh. Wilhelmsen ASA ble så fusjonert med datterselskapet i den nye holdingstrukturen samtidig som det ble gitt vederlag fra holdingselskapet. Vederlaget var en økning av pålydende og ikke utstedelse av nye aksjer. Datterselskapet var det juridisk overtakende selskapet.

Regnskapsmessig ble overdragende selskap ansett som reelt sett overtakende selskap, og regnskapsføringen ble gjort som en omvendt overtakelse. Selskapet benyttet forenklet IFRS i selskapsregnskapet i 2010. I henhold til fusjonsplanen ble fusjonen regnskapsført til kontinuitet. Det er gitt svært lite informasjon om fusjonen i årsrapporten for 2010. Selskapet har heller ingen beskrivelse av valg av regnskapsprinsipper for virksomhetssammenslutninger under samme kontroll. PWC var konsernets valgte revisor.

5.6.4.2 Fisjoner

De aller fleste fisjoner som gjennomføres skjer til jevndeling, kun 2 av 26 fisjoner var skjevdelinger, se omtalen av dette i avsnitt 5.3. Det ble totalt gjennomført 26 fisjoner og av disse ble 21 gjennomført til kontinuitet og 5 til virkelig verdi.

I 10 av tilfellene ble det anvendt IFRS i selskapsregnskapet. Vi vil kommentere noen av disse nærmere.

Photocure ASA / PCI Biotech Holding ASA:

I 2008 gjennomførte Photocure ASA en fisjon der et tomt heleid datterselskap var det juridisk overtakende selskapet. I denne transaksjonen ble et virksomhetsområde fisjonert ut i et eget selskap for å noteres på Oslo Børs ved fullføringen av fisjonen. Bytteforholdet i fisjonen var 95:5 i favør Photocure. Begge partene i fisjonen benyttet IFRS i sine selskapsregnskap i 2008. Denne spin-off'en ble regnskapsmessig gjennomført som en transaksjon til virkelig verdi(fisjonsplan pkt. 8).

Overdragende selskap beskriver fisjonen i bl.a. note 11 i årsrapporten for 2008, hvor de oppgir at fisjonen er regnskapsført som en transaksjon med virkelig verdi. Photocure ASA sier videre at gevinsten ved fraregningen etter fisjonen er ført direkte mot egenkapitalen i selskapsregnskapet. Det går ikke alltid klart frem om notene omtaler konsernet eller selskapsregnskapet.

Overtakende selskap beskriver fisjonen både i prinsippnoten og i note 1 i årsrapporten i 2008. Selskapet oppgir at fisjonen er behandlet som en virksomhetssammenslutning etter IFRS 3. Fisjonen beskrives som en omvendt overtakelse og at nettoeiendelene som ble fisjonert ut ble videreført til kontinuitet. Det kan se ut som om den regnskapsmessige behandlingen i overdragende og overtakende selskap ikke er helt symmetrisk. Ernst & Young var konsernets valgte revisor.

Simrad Optronics ASA / Simrad Optronics Icare ASA:

Simrad Optronics ASA gjennomførte i 2006 en fisjon som lignet på den som Photocure ASA gjennomførte i 2008. Simrad fisjonerte også ut et virksomhetsområde ved bruk av et tomt heleid datterselskap som det juridisk overtakende selskapet. I denne spin-off'en ble det overtakende selskapet notert på Oslo Børs etter fullføringen av fisjonen. Fisjonsplanen oppgir bytteforholdet til å være 22 % : 78 % i favør Simrad Optronics Icare ASA, og at fisjonen skulle regnskapsføres til kontinuitet(pkt. 7 i planen). Omtalen i det overdragende selskaps årsrapport dekker de regnskapsmessige effektene i fisjonen på en

oversiktlig måte. Overtakende selskap omtaler fisjonen kun i mindre grad. KPMG var konsernets valgte revisor.

Simrad valgte å benytte kontinuitetsmetoden med virkning fra 1.1., mens Photocure ASA valgte transaksjon etter IFRS 3 med virkning fra børsnoteringen.

Norske Skogindustrier ASA

I fisjonen som ble gjennomført i Norske Skogindustrier ASA i 2007 benyttet selskapet IFRS i selskapsregnskapet. Det ble gjennomført en drop-down fisjon der de flyttet ned flere eiendommer i egne datterselskaper. Denne omorganiseringen ble regnskapsført til kontinuitet iht. fisjonsplan pkt. 4.2 og note 22 i årsrapporten fra 2007. Selskapet gir ikke omorganiseringen mye omtale i notene til årsrapporten. Det er helt kort nevnt at kontinuitetsmetoden er anvendt. Prinsippnoten inneholder ingenting om virksomhetsoverdragelser under samme kontroll. PWC var revisor i fisjonsåret.

5.6.4.3 Observasjoner fra konsernregnskapene

Vi har valgt ut noen få case for å undersøke litt nærmere hvordan transaksjonene omtales i konsernregnskapene. Vi har valgt å se litt nærmere på fisjonsfusjonen mellom Norsk Hydro ASA og Statoil ASA fra 2007, og fisjonen av Aker Solutions ASA i 2011 der Kværner ASA ble fisjonert ut og børsnotert.

Statoil ASA / Norsk Hydro ASA:

Vi har i avsnitt 5.3.3.3 omtalt *fisjonsfusjonen mellom Statoil og Norsk Hydro fra 2007*. I notene i årsrapporten til Statoil ASA omtales fisjonsfusjonen som en virksomhetssammenslutning under samme kontroll (note 8.1.2 og 4.25 i årsrapporten for 2007). Begrunnelsen for denne vurderingen er oppgitt til å være at den norske staten indirekte kontrollerer begge selskapene både før og etter fisjonsfusjonen. Det er oppgitt at staten eier 62,5 % av Statoil ASA etter gjennomføringen. Kontinuitetsmetoden ble benyttet i regnskapsføringen av fisjonsfusjonen i konsernregnskapet til Statoil ASA. Selskapene hadde Ernst & Young som revisor ved gjennomføringen av fisjonen.

I konsernregnskapet til Norsk Hydro ASA(OD) anvendes IFRS 5 etter gjennomføringen av fisjonen, og det gis informasjon om tidligere års balanser i note 7 i årsrapporten for 2007. Samme note beskriver også at fisjonen er regnskapsmessig gjennomført til kontinuitet i konsernet, og at fisjonen er gjennomført med et delingstidspunkt pr. 1.1.2007.

Dette er et eksempel på en transaksjon hvor kontinuitetsmetoden er anvendt for en virksomhetssammenslutning som var utenfor virkeområdet til IFRS 3 med begrunnelsen om at den har skjedd under samme kontroll. Vi har ikke foretatt en inngående analyse av partenes tolkning av "samme kontroll", men vi har inntrykk at det av flere har vært stilt spørsmålstegn med denne konklusjonen og anvendelsen av kontinuitet. Fisjonen ble for øvrig gjennomført før IFRIC 17.

Aker Solutions ASA / Kværner ASA:

I 2011 gjennomført Aker Solutions ASA en fisjon der virksomhetsområdet til Kværner ASA ble fisjonert ut i et eget selskap og notert på børsen. Det ble i fisjonen benyttet et tomt heleid datterselskap som det juridisk overtakende selskapet. Bytteforholdet var etter fisjonsplanen 1,66 : 0,34 i favør Aker. Planen oppga i pkt. 7 at fisjonen skulle regnskapsføres etter kontinuitetsmetoden i selskapsregnskapet som ble avlagt etter NGAAP. Selskapene har KPMG som valgt revisor.

I konsernregnskapet for 2011(IFRS) omtaler Aker i note 7 at fisjonen at fisjonen er behandlet i samsvar med IFRIC 17. Noten viser også opplysninger etter IFRS 5 for den fisjonerte virksomheten. Fisjonen er regnskapsført som en transaksjon til virkelig verdi konsernregnskapet. I overtakende selskap finnes det nesten ingen noteinformasjon om den regnskapsmessige behandlingen av fisjonen.

5.7 Styrets rapport om fusjonsplanen og fisjonsplanen

5.7.1 Innledning

Da vi ønsker å fokusere på revisors rolle i forbindelse med de fusjonene og fisjonene vi har i utvalget, har vi i det følgende kun tatt med en kort omtale av styrets rapport. Den sakkyndige redegjørelsen sammenstiller informasjon gitt av styrene, innholdet vil derfor være indirekte dekket av undersøkelsen av den sakkyndige redegjørelsen jf. omtale under pkt. 5.9.

5.7.1 Felles rapport eller egen rapport for OT og OD selskap

Av det totale utvalget vårt på 41 transaksjoner, var det for 7 av transaksjonene benyttet felles rapporter for de involverte styrene. I tillegg fant vi at det for 9 av transaksjonene var benyttet tilnærmet identiske rapporter, hvor eneste forskjell var at de var stillet til de respektive generalforsamlingene, og at de var signert av de respektive styrene. Øvrige rapporter var også like i utforming, men hadde noe ulik grad av detaljer.

Felles rapport fra styret	Ja	id	Nei	Na	Sum
Fusjon	0	5	7	0	12
Fisjon	7	4	15	3	29
Sum	7	9	22	3	41

ID= identiske rapporter, men stillet til de respektive GF og signert av de respektive styrene

Na= ikke tilgjengelig informasjon

Table: Felles rapporter fra styrene

5.7.2 Innhold i rapporten

Etter å ha gjennomgått de rapportene fra styret som vi har hatt tilgjengelig i vårt utvalg, er vi av den formening at alle selskapene dekker de kravene som følger direkte av loven, jf avsnitt 4.11.1 tidligere. Rapporten deles ofte inn etter følgende hovedkapitler:

- Innledning
- Forklaring og begrunnelse for fusjonen (fisjonen)
- Gjennomføring, fastsettelse av vederlaget, bytteforhold og juridiske fremgangsmåte

- Fusjonens (fisjonens) betydning for de ansatte

Vi oppdaget raskt at selve innholdet i rapporten fra styret ofte er en nærmest "blåkopi" av innholdet i fusjons- eller fisjonsplanen. Teksten i de to dokumentene er svært like, men selve inndelingen i overskrifter og underkapitler er ulike. Den største forskjellen på tekst ser ut til å ligge i at det i enkelte tilfeller er en mer fylldig beskrivelse av historikken til selskapene før fusjonen eller fisjonen, samt en noe mer detaljert beskrivelse av forhold som går på de ansatte. I tillegg beskrives ofte den skattemessige virkningen for aksjonærene i større grad i denne rapporten enn i fusjons- eller fisjonsplanen.

5.7.3 Datering av rapporten

Datering av rapporten følger i hovedsak dateringen av den sakkyndige redegjørelse i forbindelse med transaksjonen, med kun ett unntak. Dette gjaldt fisjonen mellom Rieber & Sønn ASA (OD) og Nye King Oscar AS(OT) hvor rapporten fra styret var datert 11.03.2009, mens den sakkyndige redegjørelsen var datert 27.03.2009. Det ble også funnet 3 tilfeller hvor rapporten ikke var datert. Se for øvrig kommentarer under avsnitt 5.1 vedrørende datering på tvers av dokumentene.

5.8 Sakkyndig redegjørelse om fusjonsplanen og fisjonsplanen

5.8.1 Generelt om redegjørelsen, utvikling i innhold over testperioden

Etter å ha gjennomgått de sakkyndige redegjørelsene som vi har hatt tilgjengelig i vårt utvalg, er vi av den formening at alle dekker de minimumskravene som følger direkte av loven. Fremgangsmåten ved verdsettelse beskrives i ulik detaljgrad. Noen er svært detaljert, andre helt kort med henvisning til nærmere omtale i rapport fra styret eller fusjons- eller fisjonsplanen. Angivelse av om fremgangsmåten ved fastsettelsen har vært hensiktsmessig dekkes i de fleste redegjørelsene med en standardsetning som: "Den benyttede fremgangsmåten ved fastsettelse av fisjonsvederlaget er etter vår oppfatning hensiktsmessig".

Det samme gjelder i forhold til omtalen om særlige vanskeligheter ved fastsettelse av vederlaget jf. pkt. 5.8.9 nedenfor. Om vederlaget er rimelig og saklig begrunnet dekkes også med en standardsetning som: "Etter vår mening er vederlaget til aksjeeierne i XX rimelig og saklig begrunnet".

Innholdet i redegjørelsen har endret seg noe fra starten til slutten av vår testperiode. I 2006, før innføringen av SA 3802, var redegjørelsen kortere enn den var på slutten av testperioden. Etter at SA 3802 trådte i kraft (2009), ble strukturen i redegjørelsen endret, og vi kan se at blant annet informasjonen rundt verdien av eiendeler som skal benyttes som innskudd ble betydelig bedre. Vi kan ikke se at det er vesentlige forskjeller ut i fra hvem som har utarbeidet redegjørelsen, bortsett i fra detaljgraden i beskrivelsen av verdsettelsen og eiendeler som skal benyttes som tingsinnskudd, jf. kommentarer nedenfor under pkt. 5.8.6 og 5.8.7.

Etter ikrafttredelse av SA 3802 i 2009 benytter de fleste revisorene følgende tredeling av redegjørelsen:

- Del 1: Opplysninger om innskuddet
- Del 2: Fremgangsmåte ved fastsettelse av vederlaget
- Del 3: Den uavhengige sakkyndiges uttalelse

Dette er samme inndeling som benyttes i eksempelsamlingen fra SA 3802, se et utdrag fra denne i vedlegg 8.3.

Det ble ikke funnet noen transaksjoner i utvalget vårt hvor unntaksregelen i asal § 13-10(4) var benyttet.

Vi har tatt for oss kravene og veiledningen i SA 3802, og har ut i fra gjennomgangen av redegjørelsene forsøkt å kartlegge hvordan et utvalg av kravene og tilhørende veiledning følges, for dermed å finne ut av hva praksisen har vært for de transaksjonene vi har i vårt utvalg.

5.8.2 Hvem utarbeider redegjørelsene

Vi har sett nærmere på om den som utarbeider redegjørelsen er selskapets valgte revisor, eller om dette er en annen revisor. Vi har også undersøkt om den sakkyndige er den samme både for overtakende og overdragende selskap. Under registreringen av grunnlagsmaterialet har vi lagt inn revisor i overtakende (OT) og overdragende (OD) med den som var revisor for selskapet på dato for ikrafttredelse av transaksjonen i Foretaksregisteret. Som det fremgår av oversikten under er det overvekt av bruk av valgt revisor som den uavhengige sakkyndige, både for OD og OT selskap.

Fisjoner og fusjoner	Er den uavhengige sakkyndige for OD den samme som valgt revisor i OD			Er den uavhengige sakkyndige for OT den samme som valgt revisor i OT			Er den uavhengige sakkyndige den samme for OD og OT		
	Ja	nei	Na	Ja	nei	na	Ja	nei	na
Fisjon	15	9	2	12	9	5	19	2	5
Fusjon	7	5	3	7	6	2	8	4	3
Sum	22	14	5	19	15	7	27	6	8
	41			41			41		

Table: uavhengig sakkyndig – valgt revisor eller annen revisor

Ser vi videre på hvor mange transaksjoner valgt revisor faktisk har vært sakkyndig redegjør på, opp mot det totale antall hvor den aktuelle revisor var valgt revisor, får vi følgende oversikt fordelt på de ulike revisjonsselskapene:

Fisjoner og fusjoner	Deloitte		EY		KPMG		PWC		Horwath Revisjon		na	
	OT	OD	OT	OD	OT	OD	OT	OD	OT	OD	OT	OD
Antall valgt revisor	7	7	19	20	4	4	11	8	-	1	-	2
Antall også sakkyndig redegjørere	6	6	18	19	3	5	3	4	-	1	-	-
Andel i %	86 %	86 %	95 %	95 %	75 %	125 %	27 %	50 %	-	100 %	-	-

Table: uavhengig sakkyndig – valgt revisor eller annen revisor fordelt pr. revisjonskontor.

Som vi ser av oversikten er samtlige valgte revisorer en av de fire store (Deloitte, EY, KPMG og PWC), bortsett fra for en transaksjon, hvor Horwath Revisjon var den valgte revisor i OD selskap. Horwath Revisjon var revisor for Torp Computing group ASA som fusjonerte med Komplett ASA i 2007.

Vi har også sett nærmere på hvem som er den uavhengige sakkyndige når dette ikke er selskapets valgte revisor. Det viser seg at der hvor en av de fire store er den valgte revisor, velges som regel et annet revisjonsselskap enn et av de andre fra de fire store. Under fusjonen mellom Det Norske Oljeselskap ASA og Aker Exploration ASA har vi registrert Deloitte som den valgte revisoren i OT selskap, mens KPMG ble valgt til sakkyndig redegjørere. KPMG var imidlertid revisor før fusjonen ble gjennomført, og Deloitte ble registrert som ny revisor den 22.12.2009, dvs. den dato hvor fusjonen er registrert gjennomført i Foretaksregisteret. I forbindelse med fusjonen mellom Tide ASA og Gaia Trafikk ASA ble revisor i OT (PWC) valgt som sakkyndig redegjørere for både OT og OD, revisor i OD var her EY.

Ved fusjonen mellom EDB Business Partner Holding AS og ErgoGroup AS med vederlagsaksjer i EDB Business Partner ASA var Deloitte valgt som sakkyndig redegjørere både for OT og OD selskap. Her var EY den valgte revisor i både OT og OD. Ved fisjonen av Tide ASA i 2011 var PWC den valgte revisor i både OT og OD, mens Deloitte ble benyttet som sakkyndig redegjørere for både OT og OD.

Fisjoner og fusjoner		Antall valgt revisor ikke sakkyndig redegjørere		Hvem er sakkyndig redegjørere	
		OT	OD	OT	OD
Deloitte	Fisjon	2	2	Kjelstrup & Wiggen (2)	Kjelstrup & Wiggen (2)
	Fusjon	2	-	Kjelstrup & Wiggen (1) KPMG (1)	-
EY	Fisjon	3	3	BDO Noraudit (1) DHT Corporate Services (1) Kjelstrup & Wiggen (1)	Kjelstrup & Wiggen (2) Grant Thorton (1)
	Fusjon	3	4	Deloitte (1) Grant Thorton (1) Kjelstrup & Wiggen (1)	Deloitte (1) Grant Thorton (1) Kjelstrup & Wiggen (1) PWC (1)
PWC	Fisjon	4	4	Deloitte (1) RSM Hasner (2) Kjelstrup & Wiggen (1)	Deloitte (1) RSM Hasner (2) Kjelstrup & Wiggen (1)
	Fusjon	1	1	RSM Hasner (1)	RSM Hasner (1)
Sum		15	14	15	14
		29		29	

Table: Når valgt revisor ikke er den uavhengige sakkyndige.

5.8.3 Felles redegjørelse eller egen redegjørelse for OD og OT

Styrene i selskapene har valgdagang i forhold til bruk av felles redegjørelse, eventuelt særskilt redegjørelse til hvert selskap, og i så fall om den sakkyndige skal være den samme for de ulike partene i transaksjonen (SA 3802 pkt. 159 og pkt. 200). Av det totale utvalget vårt på 41 transaksjoner, var det for 15 av transaksjonene benyttet felles redegjørelser for OD og OT selskap. Vi kan ikke se at det er noen sammenheng mellom hvilket revisjonsselskap som har utarbeidet redegjørelsen, og om denne er felles for selskapene eller ikke.

Felles sakkyndig redegjørelse	Deloitte	EY	KPMG	PWC	Totalt
2006		1			1
2007		1	2	1	4
2008	3	1		2	6
2009		1		1	2
2010	1	1			2
2011					0
Totalt	4	5	2	4	15

Table: Felles sakkyndig redegjørelse.

5.8.4 Forholdet til fusjons- og fisjonsplanen og styrets rapport

Da sammenstillingen av fakta rundt den aktuelle transaksjonen i redegjørelsen baserer seg på informasjon fremlagt av selskapenes styre, har vi undersøkt om

det i redegjørelsen foretas direkte henvisninger til nærmere omtale i styrets rapport og/eller fusjons- eller fisjonsplanen. SA 3802 pkt. 160 og 201 som angir at redegjørelsen kan inneholde en referanse til styrets skriftlige rapport når det er hensiktsmessig.

Fusjoner og fisjoner	Direkte henvisning til omtale i styrets rapport	Direkte henvisning til omtale i fu-fisjonsplan	Direkte henvisning til omtale i både styrets rapport og fu-fisjonsplan
Fusjoner (OT)	5	2	1
Fusjoner (OD)	4	1	0
Fisjoner (OT)	3	10	1
Fisjoner (OD)	5	10	1

Table: Henvisninger fra redegjørelse til styrets rapport eller fusjons-/fisjonsplan.

Vi har også sett nærmere på om det er noen revisjonsselskap som ikke benytter denne type direkte henvisning til styrets rapport eller fusjons- fisjonsplan, eller om dette gjøres i større grad i noen revisjonsselskap enn i andre. Vi fant at alle revisjonsselskapene bortsett fra Horwath revisjon hadde benyttet direkte henvisninger. Bruk av direkte henvisninger ble ikke funnet å være konsistente, da det innenfor samme revisjonsselskap for noen transaksjoner var benyttet henvisning, men for andre ikke.

5.8.5 Bruk av ekstern ekspert ved verdsettelse og fastsettelse av bytteforhold

Med ekstern ekspert mener vi her en annen uavhengig part enn den som har utarbeidet den sakkyndige redegjørelsen. I utvalget vårt var det for 30 av de totalt 41 transaksjonene benyttet ekstern ekspert i forbindelse med verdsettelse og fastsettelse av bytteforhold. Av disse var 14 i forbindelse med fusjoner, og 16 i forbindelse med fisjoner. For 3 av transaksjonene var det benyttet et annet revisjonsselskap (Kjelstrup & Wiggen (2) og EY) som ekstern ekspert, mens det for de øvrige var benyttet andre eksperter. Det er benyttet ekstern ekspert for samtlige transaksjoner hvor det er foretatt verdsettelse av selskapene ut over bruk av børskurs for ASA selskapet.

Bruk av ekstern ekspert	Ja	Nei	Na	Totalt
Fusjon	14	1	0	15
Fisjon	16	8	2	26
Totalt	30	11	2	41

Table: Bruk av ekstern ekspert for verdsettelse.

Selskapene benytter seg av ulike eksperter. Den som går oftest igjen i vårt utvalg er Pareto Securities, men vi har også registret bruk av andre, som for eksempel Impello management, CAR, Orion Securities, Goldman Sachs, SEB Enskilda m.fl.

5.8.6 Hvordan verdsettes selskapene og hvordan beskrives metoden i redegjørelsen

Selskapene velger ulike metoder for verdsettelse. I utvalget vårt var verdsettelsen basert på børskurser, estimater for fremtidig resultatutvikling, multippelanalyse, egenkapitalverdi, substansverdier m.fl. Redegjørelsene gjengir i hovedtrekk hvilken metode som er benyttet, men detaljgraden er noe forskjellig. Vi kan ikke se at det er vesentlig forskjell på detaljgraden i beskrivelsen i forhold til hvilket revisjonsselskap som har utarbeidet redegjørelsen.

5.8.7 Beskrives verdi på hver enkelt eiendel som innskudd, eller samlet

Vi har forsøkt å se nærmere på hvordan eiendelene som skal benyttes som innskudd beskrives i redegjørelsene, jf veiledning om dette i SA 3802 pkt. 161 og 202. Vi fant ut at det er ulik praksis i forhold til hvordan dette presenteres. Noen av redegjørelsene viser til åpningsbalansen eller mellombalansen, andre spesifiserer hver enkelt eiendel, noen med verdsatt verdi pr eiendel, andre kun med angivelse av type (klassifisering) eiendel. Grovt sett fant vi at det for 24 av transaksjonene var oppført en samlet vurdering, dvs. at redegjørelsen for eksempel angir at alle eiendeler i xx fusjoneres inn i yy. For 10 av transaksjonene var hver enkelt eiendel spesifisert, og for 4 var vesentlige eiendeler spesifisert. Etter innføringen av SA 3802, dvs. f.o.m. 2009, ble det kun funnet tre transaksjoner med samlet vurdering. Samtlige av disse var utarbeidet av EY, og samtlige hadde henvisning til spesifisering i åpningsbalanse og/eller

mellombalanse. Nedenfor er presentert noen få eksempler på beskrivelser vi har funnet.

Detaljert beskrivelse utarbeidet av Kjeldstrup & Wiggen Consulting AS i forbindelse med fisjonen av Nordic Health ASA i 2010:

Fordeling av eiendeler og gjeld

Fisjonen skal i følge fisjonsplanen gjennomføres ved at eiendeler og gjeld med en netto verdi av TNOK 44 000 blir værende igjen i NH, forutsatt at 20 000 000 aksjer av totalt utestående 42 464 537 aksjer blir gjenværende i NH. Disse er som følger:

- 100 % av aksjene i NHs heleide datterselskapet Norvital AS, med en fremforhandlet verdi på TNOK 52 795. Netto rentebærende gjeld i Norvital er på ca TNOK -9 848 og består av frie bankinnskudd (TNOK 4 094) og kortsiktig gjeld (TNOK -13 942). I tillegg har Norvital bokført aksjer i datterselskap på TNOK 115.
- Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart underskudd pr 30.04.10, tilsvarende bytteforholdet. Partene har fremforhandlet markedsverdien til å utgjøre ca 57 % av nominell verdi på utsatt skattefordel pr 31.12.09, mens utsatt skattefordel påløpt i 2010 verdsettes til 100 % av nominell verdi. Verdien av utsatt skattefordel utgjør TNOK 1 184.
- Langsiktig gjeld, verdsatt til bokført verdi TNOK -8 800.
- Resultat før skatt i NH (fra 01.01.10 – 30.04.10) etter utfakturering av direkte henførbare kostnader til henholdsvis Norvital og Shine fordeles likt mellom partene. Disse kostnadene innehar rene NH kostnader som ikke har tilknytning til Norvital og Shine, samt fisjons-/børsnoteringskostnadene. Dette gjøres opp ved at Norvital får en gjeld tilsvarende 50 % av underskuddet pr 30.04.10, dette utgjør TNOK 863. I tillegg justeres det for en skatteeffekt knyttet til underskuddet, som fordeles ut fra bytteforholdet i fisjonen, og verdsettes til TNOK -316. Totaleffekten blir en fisjonsgjeld på TNOK - 1 179.

Følgende eiendeler og gjeld til en netto verdi av TNOK 49 422 fisjoneres inn i NewCo, forutsatt at 22 464 537 aksjer deltar i fisjonen:

- 100 % av aksjene i Shine International AS og Eshop AS, med en fremforhandlet verdi på totalt TNOK 56 372. Netto rentebærende gjeld i disse to selskapene er på til sammen TNOK 2 305 (netto fordring).
- Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart underskudd pr 30.04.10, tilsvarende bytteforholdet. Partene har fremforhandlet markedsverdien til å utgjøre ca 57 % av nominell verdi på utsatt skattefordel pr 31.12.09, mens utsatt skattefordel påløpt i 2010 verdsettes til 100 % av nominell verdi. Verdien av utsatt skattefordel utgjør TNOK 1 329.
- Fisjonsfordring knyttet til resultat i NH i perioden 01.01.10 – 30.04.10, verdsatt til TNOK 1 179, jf punkt vedrørende resultat ovenfor.
- Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi TNOK 20 645
- Bankinnskudd, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi TNOK 423
- Netto konsernmellomværende, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi TNOK -8 557
- Andel av langsiktig gjeld, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi TNOK -6 690
- Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi på TNOK -8 698
- Kassakreditt, verdsatt i forhandlinger til bokført verdi TNOK -6 581

Eiendelene fisjoneres inn i NewCo. Fordeling av eiendeler og gjeld i forbindelse med fisjonen fremgår nærmere av vedlegg 4 i fisjonsplanen, jfr også utkast til åpningsbalansen for NewCo inntatt i vedlegg 5 i fisjonsplanen.

Ved fisjonen mellom Rocksource ASA(OD) og Norcic Mining ASA i 2006 er det i redegjørelsen for OD sagt: "Ved fisjonen overdras fra Rocksource ASA til Nordic Mining ASA alle eiendeler, rettigheter og forpliktelser som er knyttet til mineralvirksomheten samt NOK 10.000.000 som angitt i fisjonsplanen".

(Redegjørelsen er utarbeidet av Grant Thornton Asker DA). Vi finner tilsvarende setning i redegjørelsen for OT som er utarbeidet av DHT Corporate Services AS.

Ved fisjonen mellom Teco Maritime ASA og Teco Private Equity AS i 2008 angis følgende i felles redegjørelse for OD og OT: "*ved fisjonen overdras bestemte eiendeler, rettigheter og forpliktelser i TECO til TECO Private Equity*".

Redegjørelsen er utarbeidet av RSM Hasner.

I forbindelse med fusjonen av Torghatten ASA og Fosen ASA i 2009, angir redegjørelsen for OT som er utarbeidet av EY følgende: "*De eiendeler selskapet skal overta ved fusjonen, fremgår av utkast til åpningsbalanse for Torghatten ASA, samt. mellombalanse for Fosen ASA, datert 16. november 2009 og omfatter følgende: Virksomheten i Fosen ASA*". Redegjørelsen er utarbeidet av EY.

5.8.8 Hva sier redegjørelsen om verdsettelse av immaterielle eiendeler

For å få et bilde av hvordan kravet i SA 3802 pkt. nr. 155 og 196 om særskilt begrunnelse av verdsettelsen for immaterielle eiendeler benyttet som aksjeinnskudd var oppfylt, har vi undersøkt hvordan verdsettelse av immaterielle eiendeler var beskrevet i de tilgjengelige redegjørelser i vårt utvalg. Vi manglet dokumentasjon for 3 av transaksjonene. For de øvrige var det for de aller fleste av redegjørelsene ikke nevnt noe spesielt i forhold til verdsettelse av immaterielle eiendeler, dette gjaldt for 32 av de totalt 41 transaksjonene. For de resterende 6 transaksjonene fant vi følgende omtale av immaterielle eiendeler(se appendix 8.1 og 8.2 for identifikasjon av partene):

- **Fisjon nr. 7:**

- *"Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart underskudd pr. 30.04.10. Partene har fremforhandlet markedsverdien til å utgjøre ca 57% av nominell verdi på utsatt skattefordel pr. 31.12.09, mens utsatt skattefordel påløpt i 2010 verdsettes til 100% av nominell verdi. Verdien av utsatt skattefordel utgjør TNOK 1329."* (Del av detaljert beskrivelse av eiendeler som skal fisjoneres inn i NewCO)
- **Fisjon nr. 8:**
  - *"For kontrakter er det foretatt beregninger av avkastningsverdier, utsatt skatt er beregnet til nåverdi."*
- **Fisjon nr. 9:**
  - *"Det er gjort en nedjustering av verdi ved utløpet av gjeldende kontraktperiode på grunn av usikkerhet knyttet til fornyelse av kontraktene."*
- **Fisjon nr. 10:**
  - *"Verdsettelse av kontrakter er foretatt med utgangspunkt i en beregning av nåverdien av kontantstrømmer under forutsetning om salg av båter til takstverdi og tilbakeleie i resten av kontraktperioden."*
- **Fusjon nr. 3:**
  - *"Ved fusjonen er Wavefields multiklientbibliotek, andre immaterielle eiendeler (TC-kontrakter, kundekontrakter, ordreservere samt teknologi) blant de betydelige eiendelene som overtas. Verdien av disse eiendelene er beregnet basert på neddiskonterte kontantstrømmer. Videre overtas en betydelig GW som oppstår i forbindelse med fusjonen."*
- **Fusjon nr. 15:**
  - *"Det er innhentet eksterne verdivurderinger av selskapets lisensporteføljer."*

5.8.9 Hva sier redegjørelsen om eventuelle særlige vanskeligheter i forbindelse med fastsettelse av vederlaget

Vi ønsket også å undersøke hvordan kravet i asal om å opplyse om særlige vanskeligheter i forbindelse med fastsettelse av vederlaget var dekket i redegjørelsene. Vi undersøkte derfor om alle redegjørelsene hadde en omtale av eventuelle vanskeligheter, og hva disse i så fall ble oppgitt til å være. Vi manglet dokumentasjon for 3 av transaksjonene. For de redegjørelsene vi hadde tilgjengelig, var det for de fleste angitt at det ikke hadde vært vanskeligheter i forbindelse med fastsettelse av vederlaget, dette gjaldt 28 av de totalt 41 transaksjonene. For 5 av transaksjonene var særlige vanskeligheter ikke nevnt i det hele tatt i redegjørelsen. Kun 5 hadde en nærmere omtale av særlige vanskeligheter. Vedlagt følger en oversikt over hva som ble oppgitt som særlige vanskeligheter (se appendix 8.1 og 8.2 for identifikasjon av partene):

- **Fisjon nr. 1:**
  - Fordeling av den rentebærende gjelden. (Konsernets rentebærende gjeld er fordelt på de tre virksomhetsområdene i samsvar med en indiaktiv fordeling mottatt fra konsernets bankforbindelser.)

- **Fisjon nr. 4:**
  - *"Det er betydelige vanskeligheter forbundet med verdivurderingen av virksomhetsområdet Scan Subsea ASA. På grunn av volatil marked, kan en verdivurdering basert på sammenlignbare selskaper i hovedsak baseres på forventet omsetning og fortjeneste. Usikkerheten ved verdivurderingen vil kunne få store konsekvenser for bytteforholdet".*

- **Fisjon nr. 7:**
  - *"Liten omsetning av aksjer i Nordic Health ASA ved Oslo Axess, slik at det hefter en viss usikkerhet knyttet til samlet markedsverdi. EK verdi av både gjenværende og utfisjonert selskap vil avhenge av hvilket selskap aksjonærgruppe Ubestemt velger å bli aksjonær i".*

- **Fisjon nr. 19:**

- *"Verdien av virksomhetene er i stor grad basert på forventet fremtidig omsetnings- og resultatutvikling og verdiene reflektert i transaksjonen forutsetter betydelig vekst i det utfisjonerte selskaps omsetning og resultater."*

- **Fisjon nr. 20:**

- Ingen særlige, det er imidlertid trukket frem 4 ulike punkter som ABG Sundal Collier har kommentert eksplisitt i sin verdsettelse.

5.8.10 Gis opplysninger om resultatet i driften etter seneste balansedag, eller opplysninger om utvikling etter dato for verdivurdering

Denne type informasjon ble i svært liten grad funnet i redegjørelsene i vårt utvalg. Av de 8 transaksjonene hvor vi fant informasjon av denne typen, anga tre av disse at "forholdene omkring virksomheten i dag synes ikke å være endret siden verdivurderingen ble gjort". En transaksjon oppga at det ikke var inntruffet forhold av betydning. Nedenfor har vi gjengitt omtalen i de fire transaksjonene hvor det ble funnet en nærmere beskrivelse:

- **Fisjon nr. 19:**

- *"Regnskapet for Fire & Gas virksomheten viser et negativt resultat for årets syv første mnd. Basert på resultatutvikling så langt i 2006, og de vekstplaner som foreligger, vil selskapet etter vår vurdering ha behov for ytterligere finansiering for å kunne realisere disse planer og realisere den verdi som er reflektert i transaksjonen."*

- **Fisjon nr. 26:**

- *"Basert på at det ikke er balanseført vesentlige investeringer i balansen etter 17.02.2005 (dato for verditakst), og betraktninger knyttet til markedet, er det lagt til grunn at verditaksten av 17.02.2005 representerer en rimelig tilnærming til verdien pr. 1.1.2007."*

- **Fusjon nr. 1:**

- Det ble gjort vedtak om fusjonen i desember 2008. Fusjonen ble da nektet gjennomført som følge av rettslig prosess knyttet til vedtakets gyldighet. Det ble fremforhandlet en løsning som gjorde at fusjonen kunne vedtas på nytt. I redegjørelsen for 2009 oppgis ”I forbindelse med fremleggelse av ny fusjonsplan har partene forhandlet om bytteforholdet på nytt. Partene legger til grunn at det ikke har skjedd vesentlige forskyvninger i verdiforholdet mellom de fusjonerende selskaperes aktiva i den etterfølgende perioden som har betydning for bytteforholdet, men bl.a. som følge av synergieffekter som allerede er realisert og de respektive selskaperes kursutvikling, er partene enige om at det er riktig å foreta en mindre justering av det opprinnelige bytteforholdet..”

- **Fusjon nr. 15:**

- *Vi er ikke kjent med at det har fremkommet andre forhold etter avleggelsen av regnskapet for 2008 som er av betydning for vurderingen av innskuddet ut over det som fremgår av Det norske oljeselskaps ASAs kvartalsrapport pr. 30.06.2009 og utkast til åpningsbalanse.*

5.8.11 Datering av redegjørelsen

Datering av redegjørelsen følger i hovedsak dateringen av de øvrige dokumentene i forbindelse med transaksjonen. Se nærmere kommentarer og oversikt under avsnitt 5.1 vedrørende datering på tvers av dokumentene.

Kapitel 6: Konklusjon

6.1 Fisjons og fusjonsplanen

De aller fleste fisjons- og fusjonsplaner ser ut til å være utarbeidet over omtrent like maler, og bruken av standardisert tekst er vanlig. Rekkefølgen på punktene som omtales varierer lite fra plan til plan, og mange av de samme formuleringene benyttes. Vi ser av våre undersøkelser at det er normal praksis at styret, revisor eller sakkyndig daterer og signerer de ulike dokumentene på omtrent samme dato. Måletidspunkter omtales i avsnitt 6.4.

Ut i fra gjennomgangen har vi ingen indikasjoner på at det er vesentlige forskjeller på planene i forhold til hvem som er revisor for de involverte selskapene.

6.2 Fusjoner og fisjoner

6.2.1 Fusjoner

Når vi har undersøkt fusjonene i perioden har vi observert tre hovedtyper av fusjoner. Fusjoner med opptak, trekantfusjoner og mor-datter fusjoner. Vi har sett nokså små variasjoner i praksis mellom de ulike selskapene og revisorene i struktureringen av transaksjonene. Fusjoner med opptak og trekant fusjoner gjennomføres som oftest som en regnskapsmessig transaksjon. De vertikale fusjonene uten vederlag som er gjennomført er alle regnskapsført etter kontinuitetsmetoden, uavhengig av hvilket regnskapspråk som benyttes.

6.2.2 Fisjoner

Av de gjennomførte fisjonene har vi observert mange som har gjennomført en spin-off av et virksomhetsområde for å børsnotere dette i et eget selskap. Disse spin-off'ene regnskapsføres oftest til kontinuitet, men vi har også observert at virkelig er anvendt. Praksis under IFRS endret seg etter innføringen av IFRIC 17 slik at fisjoner som tidligere kunne velge kontinuitet nå må anvende virkelig verdi. En annen vanlig omorganiseringsmetode er drop-down fisjoner. Alle disse fisjonene regnskapsføres etter kontinuitetsmetoden uavhengig om NGAAP eller

IFRS er benyttet. Det er kun observert et fåtalls trekantfisjoner. Vi har sett små forskjeller i praksisen når det kommer til hvordan transaksjonene struktureres. Det virker derimot å være en del forskjeller i praksis under IFRS der fisjonen ikke er direkte regulert. Populasjonen/utvalget er begrenset til børsnoterte selskaper og er etter vår mening litt for liten til å trekke noen generelle konklusjoner utover dette. Informasjonen om fisjonene som er tilgjengelig i notene er begrenset og fisjonsplaner i ikke børsnoterte selskaper er ikke lett tilgjengelig og svært kostbare (gebyr: kr. 219,-) å hente inn fra Foretaksregisteret. Dette er forhold som begrenser mulighetene til å analysere disse typene av transaksjoner i selskaper som ikke er notert på børsen.

6.3 Utkast til åpningsbalanse

Kravet til å utarbeide et utkast til åpningsbalanse har vært diskutert i fagmiljøene i Norge i flere år. Vi mener at dersom det i fremtiden fortsatt skal være et krav til å utarbeide et utkast til åpningsbalanse ved fisjoner og fusjoner bør det innføres krav om at det skal opplyses om hvilket regnskapspråk som er benyttet i noter. Selv om opplysningene om regnskapsmessig behandling normalt oppgis i fisjons- og fusjonsplanene, mener vi at denne opplysningen også bør fremgå i notene til åpningsbalansen. Vesentlige hendelser som er forutsetningen for gjennomføring av transaksjonen bør også være pliktig å opplyse om. Det vil etter vårt syn være den beste praksisen og opplyse om disse forholdene. Krav til noter vil kunne bidra til en mer ensartet praksis på området, og sikre at relevant informasjon blir gitt til brukerne av åpningsbalansen. Revisors uttalelse slik den er formulert i eksempelsamlingen vil da passe i alle tilfellene og usikkerheten som eksisterer i dag med hvilke regnskapsregler som er benyttet vil kunne elimineres.

Vi mener at det kan stilles spørsmål med om kravene til fusjons- og fisjonsplaner bør endres til også å inkludere eventuelle konsoliderte tall. I en åpningsbalanse for et morselskap vurderes ofte aksjene i datterselskaper etter kostmetoden. Siden det ikke vises konsoliderte tall, vil åpningsbalansen i disse tilfellene gi lite informasjon om de rettigheter, eiendeler og forpliktelser som ligger i konsernet på tidspunktet for åpningsbalansen. I fisjonen av Aker Solutions ASA i 2011 hvor

virksomheten til Kværner ASA ble skilt ut i et eget konsern viser utkastet til åpningsbalansen kun to regnskapslinjer utenom egenkapitalen. Dette er aksjer i datterselskaper og fordringer mot datterselskapene. I starten av avsnitt 5.4 er åpningsbalansen til Kværner ASA tatt inn som et eksempel. En åpningsbalanse som ikke viser konsoliderte tall vil i disse tilfellene gi lite informasjon om hvilke nettoeiendeler som konsernet Kværner ASA overtok ved fisjonen. Dersom kravet til åpningsbalanse skal videreføres mener vi at det bør vurderes å inkludere konsoliderte tall i utkastet til åpningsbalanse.

For børsnoterte selskaper kan fusjonen eller fisjonen utløse plikt om å utarbeide et informasjonsdokument med utarbeidelse av proforma regnskapstall. For disse transaksjonene er det vårt inntrykk at disse tallene gir brukerne langt mer beslutningsvennlig informasjon enn utkastet til åpningsbalanse. Kanskje burde det vurderes et unntak til å utarbeide utkast til åpningsbalanser i de transaksjonene hvor det utarbeides proforma tall.

Alternativt bør forslaget til Advokat Gudmund Knutsen som ble fremmet i rapporten: "Forenkling og modernisering av aksjeloven" fra januar 2011 vurderes. Han foreslo å oppheve kravet til å utarbeide et utkast til åpningsbalanse ved fisjoner og fusjoner. Knutsen mener at åpningsbalansen ikke gir informasjon om transaksjonene som ikke allerede fremgår av andre selskapsrettslige dokumenter. Knutsens forslag ble ikke tatt inn i første runde med endringer i aksjeloven. Det er også vår oppfatning at utkastet til åpningsbalanse vies lite oppmerksomhet i praksis. Undersøkelsen vår viste at en del av åpningsbalansene ikke var signert og datert av styret. Det at også ingen av utkastene til åpningsbalanse blir reviderte kan være et tegn på at beslutningstakerne i styret og i generalforsamlingen i liten grad bruker åpningsbalansen som beslutningsgrunnlag. Vi mener at det kan stilles spørsmål ved om det er behov for dette selskapsrettslige dokumentet. Behovet vil etter vårt syn være ennå mindre i aksjeselskaper der eierspredningen normalt er langt mindre.

6.4 Mellombalanse

Det var i vår populasjon relativt få mellombalanser. Det er også relativt lite informasjon som er tilgjengelig rundt mellombalanser. De fleste faglige diskusjoner på områder virker å handle om kapitalnedsettelse og fisjoner. Øvrige forhold er relativt lite omtalt i fagartikler og lærebøker.

Basert på våre observasjoner til de 14 mellombalansene vi har fått tilgang til ser det ut til at praksis er nokså ensartet når det kommer til selve sammenstillingen og klassifiseringen i mellombalansen. Den eneste variasjonen som er observert er om det gis noteopplysninger til mellombalansen eller ikke, fordelingen er 50/50 når det kommer til dette spørsmålet.

Det virker som en etablert praksis at revisor benytter uttalelser om mellombalanser som er basert på eksempelsamlingen til SA 3802. Vi har ikke sett noen som avviker fra ordlyden til eksemplet. Det er etter det vi har observert ingen forskjeller mellom de ulike revisjonskontorenes praksis.

Praksisen ved valg av balansedag ser ut til å være å velge balansedager som passer med kvartalsrapporteringer. De vanligste balansedagene som vi har sett benyttet er 30.6, 30.9 og 31.12.

6.5 Regnskapsmessig behandling i årsregnskapet

6.5.1 Regnskapsmessig virkningstidspunkt - selskapsregnskapet

NRS 9 og temaet om når tidspunktet for oppnåelse av kontroll har vi inntrykk av er omdiskutert i fagmiljøer. Er risiko og kontroll overtatt så lenge en av partene i fusjonen fortsatt kan trekke seg, spørsmålet om erstatningsansvar diskuteres ikke her. Tidspunktet for overgang av risiko og kontroll knytter seg til om når partene faktisk og juridisk er forpliktet til å gi fra seg nettoeiendelene i fusjonen eller fusjonen. Etter asal. §13-17 er det overtakende selskap som sender inn meldingen om ikrafttredelsen for alle selskapene. Kan overtakende selskap trekke seg ved ikke å sende inn papirene? Fusjonsplaner inneholder ofte en rekke ulike vilkår som må oppfylles for at fusjonen skal gjennomføres.

Den avlyste fusjonen i Media Norge ASA fra 2007 er et eksempel på at bruk av avtaletidspunkt eller vedtaksdatoen i generalforsamlingen som delingstidspunkt kan diskuteres. I denne fusjonsplanen la selskapene seg på tidspunktet for selskapsrettslig ikrafttredelse.

Den avlyste fusjonen mellom TGS og Wavefield fra 2007 er et eksempel på at det kan stilles spørsmålstegn ved valg av tidlige regnskapsmessig delingstidspunkter. Har risiko og kontroll blitt overført på tidspunktet for vedtaket på generalforsamlingene? NRS 9 sier i pkt. 5.2 at oppkjøpstidspunktet normalt vil sammenfalle med generalforsamlingsvedtaket. Standarden inneholder en kort drøftelse om alternative oppkjøpstidspunkter. I fusjonsplanen til TGS NOPEC er det i punkt 5 listet opp en rekke betingelser for gjennomføringen av fusjonen. Det som er av størst interesse i diskusjonen om regnskapsmessig delingstidspunkt er betingelsene om negative endringer som inntreffer etter datoen for fusjonsplanen.

Diskusjonen rundt valg av delingstidspunkt burde etter vår mening i større grad ha fokus på betingelser for gjennomføringen i fusjons- eller fusjonsplanene. Den avlyste fusjonen mellom TGS NOPEC og Wavefield er et eksempel på kan en av partene trekke seg etter at fusjonsplanen ble vedtatt i generalforsamlingen. AGR

Group ASA valgte også å stoppe en planlagt fisjon med nystiftelse og børsnotering i 2008. Fisjonen var også vedtatt på generalforsamlingen.

Vi mener at alle disse eksemplene viser at valg av et regnskapsmessig oppkjøpstidspunkt som er før alle betingelsene for å gjennomføre fisjonen eller fusjonen er oppfylt kan diskuteres. Det sentrale spørsmålet bør være når risiko og kontroll er overført, både juridisk og faktisk.

6.5.2 Transaksjon eller kontinuitet - selskapsregnskapet

Det vi kan si om den regnskapsmessige behandlingen i selskapsregnskapet er at det er normal praksis blant selskapene å oppgi hvordan den regnskapsmessige behandlingen i selskapsregnskapet skal være i fisjons- og fusjonsplanen. Det er derimot ikke vanlig at det opplyses om hvilke kontinuitetsverdier som anvendes, selskaps- eller konsernkontinuitet. Det er ikke vanlig at fisjons- og fusjonsplanen omtaler forhold i konsernregnskapet.

Den regnskapsmessige behandlingen er informasjon som er omtales i flere regnskapsstandarder, både etter NGAAP og IFRS. Det er etter ikke en ensartet praksis blant de børsnoterte selskapene med å gi noteopplysninger om dette forholdet ved fusjoner og fisjoner. Vi har i enkelte tilfeller sett at fisjons- og fusjonsplanen har hatt avvikende informasjon rundt dette spørsmålet i forhold til opplysninger gitt i notene til årsregnskapet. Vi har ikke observert noen god praksis rundt beskrivelsen av valg av anvendte regnskapsprinsipper under IFRS for virksomhets sammenslutninger under samme kontroll.

6.5.3 Fisjoner og fusjoner i konsernregnskapet (IFRS).

Omtalen av fusjon og fisjoner i selskapenes konsernregnskap varierer etter vår mening mye. Generelt har de regnskapene vi har undersøkt vært tilbakeholden med å gi tilleggsopplysninger om den regnskapsmessige behandlingen i konsernene, noen unntak finnes. Vi kan si at praksis normalt er at det ikke gis informasjon om prinsippvalg i prinsippnotene til selskapene som omhandler fisjoner og fusjoner eller virksomhets sammenslutninger under samme kontroll.

Det er varierende praksis med å oppgi regnskapsmessig virkningstidspunkter og om hvilken metode som er anvendt. De som oppgir at kontinuitetsmetoden anvendes opplyser sjelden om det er selskapskontinuitet eller konsernkontinuitet.

Vår generelle inntrykk er at fusjoner og fisjoner hvor IFRS 3 er anvendt omtales mer utfyllende i notene enn transaksjoner som faller utenfor virkeområdet til IFRS 3. Vi har også inntrykk av at fusjoner er mer utfyllende omtalt enn fisjoner. Dette kan ha sammenheng med at IFRS 3 har omfattende krav til tilleggsopplysninger, mens sammenslutninger utenfor virkeområdet ikke har noen klar veiledning til hvilken noteinformasjon som skal gis. EFRAG har startet arbeidet med å se på et rammeverk for *virksomhetssammenslutninger under samme kontroll*. I 2011 utga EFRAG et diskusjonsnotat som ble sendt ut på høring, men noteopplysninger var ikke inkludert i dette notatet.

Etterlevelsen av notekravene i IFRS 3 ble undersøkt i en masteroppgave fra BI 2011 av studentene Melbye og Rønningen, og konklusjonen var nedslående. Våre observasjoner er i tråd med denne konklusjonen. Vi mener at en av årsakene til dette er at omfanget av notekravene er til dels svært omfattende og trenden har vært at kravene til tilleggsopplysninger har vært økende. Formålet med noteopplysningene er å gi beslutningsvennlig informasjon til brukerne av regnskapet og sikre gjennomsiktige forhold i den finansielle rapporteringen. I rammen til IFRS er brukeren definert som investorer i egenkapital- og gjeldsinstrumenter, både eksisterende og fremtidige investorer er tatt med i definisjonen.

Tilleggsinformasjonen er ment for å gjøre brukerne i stand til å forstå vesentlige transaksjoner i regnskapet. Det kan etter vår mening stilles spørsmålsteget med om kravene til tilleggsopplysninger har blitt for omfangsrikt. Det virker som regnskapsprodusentene ikke har den nødvendige kompetansen og/eller kapasiteten til å etterleve de omfattende kravene. Et annet moment er at informasjonen som gis er så omfattende at brukeren "drukner" i informasjon og ikke lengre er i stand til å fange opp viktig informasjon. EFRAG offentliggjorde i

juli 2012 en pressemelding hvor de melder at de vil starte jobben med å se på et eget rammeverk for notene under IFRS.

Oppgaven vår inneholder ingen strukturert gjennomgang av prospekter og informasjonsdokumenter, men etter å ha lest utdrag fra disse og tilleggsopplysningene i årsrapportene, sitter vi med et inntrykk av at prospekter og informasjonsdokumenter er langt bedre strukturert, og langt mer oversiktlige i sin informasjon om fisjoner og fusjoner. Informasjonen er også langt mer utfyllende. Prospekter og informasjonsdokumenter offentliggjøres mye tidligere enn årsrapportene. De børsnoterte selskapene har også presentasjon av kvartalsrapporter og andre perioderegnskaper som offentliggjøres lenge før årsrapportene. Vi mener at det kan stilles spørsmål til om årsrapporten begynner å bli utdatert som informasjonskilde for investorer. Taper årsrapporten konkurransen mot andre kilder som prospekter og informasjonsdokumenter? EFRAG har kunngjort at de har startet å se på et rammeverk for noter under IFRS, vi håper dette kan være med å heve kvaliteten på informasjonen som gis i årsrapportene og øke fokuset på det som er viktig informasjon.

6.6 Styrets rapport og sakkyndige redegjørelser

Styrets rapport om fusjonen eller fisjonen omtaler i hovedsak de samme punktene som omtales i fusjons- eller fisjonsplanen. Både styrets rapport og fusjons- og fisjonsplanen signeres av styret, og begge dateres på samme tidspunkt. Begge rapportene skal også fremlegges generalforsamlingen som en del av beslutningsgrunnlaget. Vi mener det kan stilles spørsmål til behovet for to så relativt like rapporter. Kanskje ville de to rapportene hatt større egenverdi dersom innholdet i dem var mer adskilt?

6.7 Sakkyndige redegjørelser

Innføringen av SA 3802 f.o.m. 1.1.2009 ser ut til å ha fått vesentlig innvirkning på detaljgraden i beskrivelsen av verdien på eiendeler som benyttes som innskudd. I årene 2006-2008 ble eiendelene ikke spesifisert, mens vi f.o.m 2009 ser at alle redegjørelsene enten spesifiserer alle eiendelene, de vesentligste eller har med en direkte henvisning til åpningsbalanse/mellombalanse.

Relativt få redegjørelser inneholder en særskilt beskrivelse av immaterielle eiendeler. Dette kan bety at selskapene i liten grad hadde immaterielle eiendeler, eller at disse ble ansett å være av ikke vesentlig verdi. Vi har ikke undersøkt forholdet nærmere ved å gjennomgå samtlige regnskap og noter i detalj, noe som kunne ha gitt svar på om selskapene hadde vesentlige immaterielle eiendeler som ble benyttet som aksjeinnskudd, og hvor verdsettelsen dermed burde vært begrunnet særskilt.

Særlige vanskeligheter i forbindelse med fastsettelse av vederlaget omtales i liten grad. Dette kan ha sammenheng med at det benyttes uavhengige eksperter utover den sakkyndige i forbindelse med verdsettelsen, og at disse benytter anerkjente verdsettelsesmetoder.

Struktur og oppbygging i redegjørelsen tilsier at de ulike revisorene ved utarbeidelsen benytter seg av struktur og forslag til tekst i eksempelsamlingen tilhørende SA 3802 (RS 802 før 1.1.2009), i tillegg til sammenstilling av

selskapenes beskrivelse av transaksjonen i fusjons- eller fisjonsplanen og eventuelt i styrets rapport.

6.7 Hovedkonklusjon

Vis vi oppsummerer våre observasjoner i denne studien ser vi at praksisen varierer lite fra selskap til selskap. Bruken av maler og standardformuleringer er utbredt i alle dokumenter. Kvaliteten på informasjonen er bedre i de selskapsrettslige dokumentene og i prospekter/informasjonsdokumenter enn i årsrapportene. Praksisen er etter vår mening ensartet mellom selskapene og mellom de ulike revisjonskontorene på de aller fleste områder. De tilfellene vi har observert ulik praksis er for regnskapsmessig behandling under IFRS for fusjoner under samme kontroll og i enkelte type fisjoner.

6.8 Avsluttende kommentarer

Det er et tankekors at det skal være en så tidkrevende jobb å innhente informasjonen om transaksjoner som i utgangspunktet burde være offentlig informasjon. Det er dyrt å bestille dokumentasjonen for transaksjoner direkte fra Foretaksregisteret, dette koster 219 pr. transaksjon. Et så interessant område burde vært forsket mye mer på, og kanskje flere studenter ville tatt denne jobben dersom informasjonen ble gjort lettere tilgjengelig, for eksempel ved gratis studenttilgang eventuelt studentrabatter i Foretaksregistret?

Kapitel 7: Litteratur og referanseliste

- Andersen, Svein. 1997. *Case-studier og generalisering: forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Berner, Peggy T. og Aastveit, Jan. 2011. Utdelinger etter IFRS. Revisjon & Regnskap. Nr. 5/2011
- Bråthen, Tore. 2008. *Selskapsrett*. Oslo: Focus.
- Bråthen, Tore. 2010. www.rettsdata.no – kommentarer til allmennaksjeloven. Gyldendal Rettsdata. 2010.
- Christensen, Ståle. 2010. IFRS 5 Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet: En standard med flere praktiske utfordringer. Revisjon & Regnskap. Nr. 7/2010.
- Dnr. 2011. Egenkapitaltransaksjoner. Oslo: Dnr forlaget
- EFRAG og OIC. 2011. *Accounting for business combinations under common control – Discussion paper*. EFRAG. 2011
- Ghauri, Pervez og Grønhaug, Kjell. 2010. *Research Methods in Business Studies*. Dorchester: Pearson Education Limited.
- Gulden, Bror. 2010. *Den eksterne revisor*. Oslo: Gyldendal akademisk. 2010.
- Gøbel, Anders. 2011. IFRS 5 Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet. IFRS i Norge: Tema- Og Bransjeartikler. Oslo: Ernst & Young.
- Hove, Britt og Snipsøy, Oddvar. 2008. Del I: Åpningsbalanser og SA 3802. Revisjon & Regnskap. Nr. 6/5008
- Hove, Britt og Snipsøy, Oddvar. 2008. Del II: Åpningsbalanser og SA 3802. Revisjon & Regnskap. Nr. 7/2008.
- Kvaal, Erlend. 2004. Fisjon i skjæringspunktet mellom IFRS og norsk lovgivning. Revisjon & Regnskap. Nr. 8/2004
- Kjelløkken, Kjell. 2008. *Fra RS 802 til SA 3802*. Revisjon & Regnskap. Nr. 7/2008.
- Langseth, Erik. 2010. Del I: Tingsinnskudd: verdimålingstidspunkt og verdiendringer. Revisjon & Regnskap. Nr. 5/2010
- Langseth, Erik. 2010. Del II: Tingsinnskudd: verdimålingstidspunkt og verdiendringer. Revisjon & Regnskap. Nr. 6/2010
- Matre, Hugo P. 2010. www.rettsdata.no – kommentarer til allmennaksjeloven. Gyldendal Rettsdata. 2010.
- Nedregotten, Karl Erik og Haga, Guro Bakke. 2012. *Nye regler om fisjon: Forenkling og forvikling*. Revisjon & Regnskap. Nr. 4/2012.
- The International Financial Reporting Group of Ernst & Young. 2012. *International GAAP 2012*, Croydon: Wiley.
- Wilter, Gunlaug Norheim og Jacobsen, Kirsten Lucie. 2010. Revidert standard: NRS (F) Virksomhetskjøp og konsernregnskap. Revisjon & Regnskap. Nr. 2/2010
- Wilter, Gunlaug Norheim og Jacobsen, Kirsten Lucie. 2010. Revidert standard: NRS 9 Fusjon. Revisjon & Regnskap. Nr. 2/2010

Kapitel 8: Vedlegg/appendix

8.1 Fusjoner i perioden 2006-2011

Fusjonsbeslutninger kunngjort hos Foretaksregisteret (www.brreg.no)

Nr.	Fusjons- beslutning	Part	Selskap	Org.nr.
1	23.12.2008, 18.12.2008	OD	Fosen ASA	91 172 191
		OT	Torghatten ASA	916 819 927
2	15.10.2007	OD	Torp Computing Group ASA	960 666 682
		OT	Komplett ASA	980 213 250
3	21.09.2007	OD	Wavefield Inseis ASA	983 811 310
		OT	TGS-NOPEC Geophysical Company ASA	976 695 372
4	19.07.2006	OD	Gaia Trafikk AS	910 363 239
		OT	Tide ASA	912 423 921
5	11.06.2008	OD	CashGuard AB	556422-8327
		OT	PSI GROUP ASA	982 769 221
6	27.04.2010	OD	PAN-PETROLEUM HOLDING AS	995 250 500
		OT	New Brazil Holding ASA (nå Panoro Energy ASA)	994 051 067
7	19.04.2010	OD	Wilh. Wilhelmsen ASA	930 686 344
		OT	Oppstartsfase I ASA (nå Wilh Wilhelmsen ASA)	995 216 604
8	12.04.2007	OD	Aftenposten AS Bergens Tidende AS Fædrelandsvennen AS Stavanger Aftenblad ASA	950 587 903 910 509 683 911 893 754/ 929 928 342
		OT	(Media Norge ASA utst. vederlagsaksjer) Nye AP AS Nye BT AS Nye FV AS	890 412 882 890 413 102 990 413 045
9	11.03.2011	OD	Media Norge ASA	990 412 820
		OT	Nye Media Norge AS (Schibsted utst. vederlagakajer)	996 334 767
10	12.07.2010	OD	ErgoGroup AS	982 528 011
		OT	EDB Business Partner Holding AS	995 474 506
11	04.04.2007	OD	Aker Biomarine ASA	990 055 750
		OT	Natural ASA (nå Aker Biomarine ASA)	950 293 225
12	14.08.2006	OD	Nera ASA	944 536 949
		OT	Eltex ASA	824 545 022
13	27.01.2006	OD	Tesma Holding AS	979 633 645
		OT	Eitzen Maritime services ASA	969 031 140
14	27.06.2006	OD	NOS ASA	981 119 509
		OT	Imarex ASA	981 999 460
15	20.10.2009	OD	Det norske oljeselskap ASA	987 904 275
		OT	Aker Exploration ASA (nå Det norske oljeselskap ASA)	989 795 848

8.2 Fisjoner i perioden 2006-2011

Fisjonsbeslutninger kunngjort hos Foretaksregisteret (www.brreg.no)

Nr.	Fisjons- beslutning	Part	Selskap	Org.nr.
1	25.08.2008	OD	AGR Group ASA	986 922 113
		OT	ASA under stiftelse	ikke tildelt
2	06.05.2011	OD	Aker Solutions ASA	986 529 551
		OT	Kværner ASA	996 474 313
3	08.07.2008	OD	Borgestad ASA	920 639 674
		OT	BORGESTAD INDUSTRIES ASA	992 516 178
4	17.04.2007	OD	Blom ASA	910 686 909
		OT	Scan Subsea ASA	990 691 738
5	17.06.2011	OD	BOUVET ASA	974 442 167
		OT	BOUVET REORGANISERING AS	996 756 270
6	08.11.2006	OD	Hexagon Composites ASA	938 992 185
		OT	Comrod Communication ASA	990 295 697
7	IA (2010)	OD	Nordic Health ASA	988 393 460
		OT	ASA under stiftelse (nå Eqology ASA)	895 862 312
8	07.07.2008	OD	Fosen Trafiklag ASA	911 772 191
		OT	Fosen Trafikklag Investering Sjø I AS	992 620 242
9	08.07.2008	OD	Namsos Trafikkselskap ASA	814 520 242
		OT	Namsos Trafikkselskap Investering Ambulanse AS	992 640 537
10	07.07.2008	OD	Namsos Trafikkselskap ASA	814 520 242
		OT	Namsos Trafikkselskap Inv. Sjø I AS	992 640 510
11	01.02.2010	OD	NORSE ENERGY CORP. ASA	979 441 002
		OT	New Brazil Holding ASA (nå Panoro Energy ASA)	994 051 067
12	IA (2011)	OD	Nordisk Finans Invest AS	994 699 032
		OT	Nordic Financials AS	997 410 440
13	16.04.2007	OD	NORSKE SKOGINDUSTRIER ASA	911 750 961
		OT	NSI 004 AS	990 873 224
14	03.03.2006	OD	Rocksource ASA	940 376 645
		OT	ASA under stiftelse(nå Nordic Mining ASA)	989 796 739
15	12.04.2008	OD	Photocure ASA	967 598 593
		OT	PCI Biotech Holding ASA	991 036 393
16	28.04.2006	OD	Petroleum Geo-Services ASA	916 235 291
		OT	Petrojarl ASA	989 600 699
17	15.08.2008	OD	Adresseavisen ASA	810 090 812
		OT	Adresseavisen Gruppen AS m.fl.	992 648 198
18	26.05.2009	OD	Rieber & Søn ASA	914 709 628
		OT	Nye King Oscar AS	893 791 272
19	11.10.2006	OD	SIMRAD OPTRONICS ASA	929 449 991
		OT	SIMRAD OPTRONICS ICARE ASA	990 212 686
20	25.01.2011	OD	Tide ASA	912 423 921
		OT	Aksjeselskap under stiftelse (nå Tide Sjøen Holding AS)	996 745 929
21	09.07.2007	OD	Norsk Hydro ASA	914 778 271
		OT	Statoil ASA	923 609 016

Masteroppgave GRA 1920 1.9.2012

22	28.07.2008	OD	Teco Maritime ASA	964 750 882
		OT	Teco Coating Services I AS	992 625 627
23	28.07.2008	OD	Teco Maritime ASA	964 750 882
		OT	Teco Private Equity AS	992 440 538
24	12.04.2007	OD	Media & Research Group ASA (senere Norstat ASA)	976 964 489
		OT	Zoncolan ASA	990 874 050
25	29.06.2006	OD	Imarex NOS ASA	981 999 460
		OT	Imarex 1 ASA	989 816 047
26	30.08.2007	OD	Hjellegjerde ASA	912 685 144
		OT	Møbelbygg AS	990 994 242

8.3 Utdrag fra eksempelsamlingen til SA 3802 om redegjørelser.

Del 1: Opplysninger om innskuddet

De eiendeler selskapet skal overta ved stiftelsen, fremgår av åpningsbalanse datert XX.XX.XX og omfatter følgende:

- 1. Forretningsbygg i XX. Bygget er oppført i XX og er ifølge avholdt takst godt vedlikeholdt. Forretningsbygget er verdsatt til antatt markedsverdi i henhold til takst fra Takstmann XX avholdt den XX.*
- 2. Aksjer i selskap XX vurdert til børskurs pr. XX.XX.XX.*
- 3. Virksomheten i XX. Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for de siste tre år er inntatt i vedlegg.*

Det må tas hensyn til følgende forhold ved vurderingen av årsregnskapet for XX:

- XX*

Del 2: Fremgangsmåte(r) ved fastsettelse av vederlaget

Del 3: Den uavhengig sakkyndiges uttalelse

Vi har utført vår kontroll og avgir vår uttalelse i samsvar med standard for attestasjonsoppdrag SA 3802-1 "Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen". Standarden krever at vi planlegger og utfører kontroller for å oppnå betryggende sikkerhet for at de eiendeler selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget. Arbeidet omfatter kontroll av verdsettelsen av innskuddet herunder vurderingsprinsippene. Videre har vi vurdert de verdsettelsesmetoder som er benyttet, og de forutsetninger som ligger til grunn for verdsettelsen.